

פתרון בגרות בהיסטוריה

022381	← מספר שאלון
24/06/2019	← תאריך בחינה
15:00	← שעת בחינה
י'ס'	← כותב/ת הפתרון

9.א. הקשר בין המחתרת היהודית בקרקוב ובין המחתרת הפולנית השפיע על דרך הפעולה של החלוץ הלוחם:

1. החלוץ הלוחם קיבלו החלטה שלא לפעול בתחומי הגטו. הם ניסו ביערות אך הקשר עם הפרטיזנים הפולניים כשל. באמצעות האיסקרא הם יצרו קשר עם מפלגת הפה.פה.אר וקיבלו מהם מספר אקדחים, רימונים ומקומות מסתור בקרקוב. בעקבות מספר פעולות מוצלחות שלהם, חשדו הנאצים שמדובר במחתרת הפולנית והחלו לבצע מעצרים של פעילי המפלגה. הפה.פה.אר דרש מהחלוץ הלוחם לחדול מפעילותו. החלוץ הלוחם פנו למחתרת הפולנית בבקשת סיוע, שהתקבל בתנאי שהפעולות של החלוץ ישרתו את מטרת המחתרת הפולנית. בליל חג המולד 1942 פיזרו הלוחמים כרוזים בפולנית הקוראים למרד, הניפו את דגלי פולין והניחו זרי פרחים באתרים פולניים. בהמשך תקפו החלוץ הלוחם את בית הקפה "הציגנריה" בו נהגו להתארח קצינים גרמניים, השליכו פצצות שהרגו ופצעו עשרות קצינים גרמניים.

מטרות המבצע היו:

- לערער את ביטחונם העצמי של הגרמנים בקרקוב בירת הג"ג.
- לדרבן את הפולנים לצאת למרד נגד הגרמנים.

9.ב. מבצע הציגנריה, המטרות שהושגו והמטרות שלא הושגו:

באמצע נובמבר 1942 הוקמה המפקדה המשותפת לשתי המחתרות היהודיות: האיסקרא והחלוץ הלוחם. האקציה של אוקטובר עוררה בהם את הרצון לצאת לפעולת נקמה גדולה במרכז קרקוב. הם התקשרו עם המחתרת הפולנית "גוורדיה לודובה" וסיכמו אתם שהפעולה לא תהיה בגטו כדי לשרת גם את האינטרסים הפולניים. בתאריך 22 דצמבר, ערב חג המולד, יצאו כארבעים לוחמים יהודיים משתי המחתרות לבצע שורה של משימות, כשגולת הכותרת הייתה השלכת רימוני יד לציגנריה, בית קפה שקצינים גרמניים נהגו להתארח בו. כתוצאה מהפיצוץ נהרגו ונפצעו עשרות קצינים גרמניים.

פתרון בגרות בהיסטוריה

מטרות המבצע שהושגו:

1. נהרגו ונפצעו עשרות קצינים גרמניים.
2. הכרוזים, הדגלים הפולניים והפרחים עוררו הד חזק בקרב הפולנים בקרקוב.
3. ביטחונם העצמי של הגרמנים עורער.
4. הפעולה הוכיחה לגרמנים כי קיימת מחתרת יהודית לוחמת.
5. הפעולה הנציחה את דברי דולק ליבסקינד - שלוש שורות בהיסטוריה.

המטרות שלא הושגו:

1. בגטו קרקוב לא שמעו על הנחת הזרים, הכרוזים והדגלים הפולניים שהונפו.
2. בגטו לא שמעו על פעולת הציגנריה, ומי שכן שמע היה משוכנע שזו פעולה פולנית.
3. הגרמנים שידעו על זהות המבצעים, הסתירו אותה.

10א. שני אירועים שגרמו להידרדרות במצב היהודים בקרקוב בין השנים 1939-1941:

1. בשישי לספטמבר 1939 נכבשה קרקוב על ידי הגרמנים, קרקוב הוכרזה כבירת אזור הממשל הכללי, התמנה לה מושל בשם האנס פראנק שהוציא צוו גירוש לכל יהודי קרקוב עד לתאריך אוקטובר 1940.
כיבוש קרקוב על ידי הפולנים גרם להידרדרות מצבם של היהודים, בעקבות שורה של צעדים שהפעילו הנאצים:
א. נישול היהודים מרכושם
ב. עבדת כפיה ללא שכר
ג. היהודים סומנו בסרט זרוע עם מגן דוד, דבר שחשף אותם להתעללות אנטישמיים פולניים.
ד. אריזציה של עסקים יהודיים.
ה. נאסר על בעלי מקצועות חופשיים לעסוק במקצועם.
ו. נסגרו כל בתי הכנסת, כשכל תשמישי הקדושה נשדדו מהם.
2. במרס 1941 פרסמו הנאצים צוו המורה לכל יהודי קרקוב לעבור את הוויסלה לרובע פודגוז'ה, ולהיכנס למתחם הגטו שסגירתו בחומה הייתה אמורה להתבצע עוד באותו החודש.
המעבר לגטו דרדר את מצבם הקשה של היהודים בעקבות הצעדים הבאים:
א. חומות הגטו בודדו את היהודים מהעולם החיצון.
ב. הבידוד מהפולנים של קרקוב מנע מהיהודים לבצע חליפין תמורת מזון.
ג. ההרעבה והקטנת כמות המזון גרמה לחוליים ומוות בקרב היהודים.
ד. בזמן המעבר מקראקוב לגטו החרימו הנאצים רכוש יהודי
ה. התנאים הסניטריים ותנאי המגורים בגטו פגעו בבריאות היהודים
ו. הפיקוח על הגטו העבר לידיהם של אנשי האס.אס והיחס היה אכזרי.

פתרון בגרות בהיסטוריה

10. הגורמים למפנה ביחס הנאצים כלפי יהודי קרקוב במהלך שנת 1942:
שנת 1942 הייתה בצל וועידת ואנזה והקמת מחנות ההשמדה בלז'ץ, טרבלינקה וסוביבור...

שלושת השינויים שהתרחשו בגטו בעקבות גירוש יוני הם:

1. אוכלוסיית הגטו צומצמה ב-6,000 איש שנשלחו להשמדה.
2. אישורי העבודה הוחלפו ובמקום הקנקרטה חילקו האס.אס את הפתקה הכחולה באופן שרירותי.
3. השלטון בגטו הועבר במלואו ישירות לאס.אס
4. היודנאט בוטל ובמקומו מונה דוד גוטר לקומיסר הגטו.
5. שטח הגטו צומצם והיהודים מגרשו לעבור דירה.
6. החנויות נסגרו
7. היציאה לעבודה הייתה רק בקבוצות ולמפעלים הגרמניים.

11. שלושה זרמים שפעלו בחברה היהודית בקרקוב בין שתי מלחמות העולם, הם:

- א. הציונים הכלליים – שהפעילו את גימנסיה "תרבות" שחינכה בשפה העברית.
- ב. האורתודוקסים – שהפעילו את רשת החינוך "בית יעקב"
- ג. המזרחי – שהפעילו את רשת החינוך "תחכמוני"

12. שלוש פעולות שנקטו אנשים לא יהודים כדי לסייע ליהודים בתקופת הכיבוש:

- א. הרוקח הפולני של קרקוב, חסיד אומות העולם, תדאוש פאנקיייוויץ'.
- ב. התעשיין הנאצי, חסיד אומות העולם, אוסקר שינדלר.
- ג. התעשיין האוסטרי, חסיד אומות העולם, יוליוס מדריץ'.

שתי פעולות של פולנים שפגעו ביהודים:

- א. בשער הגטו, מצידו החיצוני, עמדו שוטרים פולניים שהיו כפופים לשלטון הנאצי.
- ב. פלוגות של פולנים שתגברו את הנאצים בעת הגירושים והאקציות.

פתרון בגרות בהיסטוריה

מלחמת העצמאות

13א. מערכת היחסים בין האצ"ל ובין ההגנה בראשית מלחמת העצמאות:

ארגון ההגנה היה הזרוע הלוחמת של הסוכנות היהודית, ונשמעה להוראות של הנהגת היישוב הרשמית בראשותו של בן-גוריון. האצ"ל היה הזרוע הלוחמת של הרוויזיוניסטים בראשותו של מנחם בגין. בין שני הארגונים היו חילוקי דעות על הדרך להשגת עצמאות והקמת מדינת ישראל הריבונית. ההגנה פעלה נגד הספר הלבן ומיקדה את פעולותיה נגד מתקנים בריטיים שכוונו לעצירת ההעפלה, מניעת התיישבות יהודית באזורים ערביים ונמנעה לפגוע בחיילים בריטיים. האצ"ל דגלה במלחמה ללא גבולות והגבלות עד ליציאת הבריטים מהארץ.

שני הארגונים ייצגו גישות פוליטיות מנוגדות והייתה ביניהם יריבות פוליטית שמדי פעם גלשה להקזת דם. האצ"ל האשים את ההגנה שהם משתפים פעולה עם הבריטים נגד הארגונים הפורשים: האצ"ל ולח"י, והאשימו את אנשי ההגנה בבגידה. ההגנה האשימו את האצ"ל בהפקרות ובגרימת נזקים למטרת היישוב.

למערכת יחסים עוינת וחשדנית זו היו השלכות על השיקולים בהכרזת המדינה. בישיבת מנהלת העם שדנה בשאלת ההכרזה השתתפו נציגים של מפלגות הקואליציה ללא נציג של הרוויזיוניסטים. בין השיקולים של ב"ג היה החשש שהאצ"ל יפרוק כל עול ולא ישתף פעולה עם מוסדות המדינה החדשה. ואולי גרוע מזה, שהאצ"ל יפתח במלחמת אחים שתחליש את כוחו של היישוב להתמודד עם הפלישה של צבאות ערב.

13ב. שלושה אירועים שהתרחשו בזירה הבינלאומית בחצי הראשון של מלחמת העצמאות הם:

1. ארה"ב הפגינה היסוס וחרטה על הצבעתה בנובמבר 1947 וביקשה לדחות את ההכרזה על הקמת המדינה.
2. האו"ם הגיש בקשה דומה וצירף אליה הבטחה שבתמורה לאי ההכרזה תימנע פלישת צבאות ערב.
3. צ'כיה מכרה נשק כבד ולקראת ישיבת מועצת העם האונייה הייתה בדרכה לארץ.
4. צבאות ערב כבר חנו על גבולותיה של המדינה שבדרך.

בקשת הדחייה של ארה"ב ושל האו"ם הרתיעו את ב"ג שסבר שזהו חלון הזדמנויות בלתי חוזר, ודחיית ההכרזה תהיה בכייה לדורות.

ב"ג לא האמין שהיענות לבקשת האו"ם תביא לעצירת הפלישה, והתוצאה תהיה, אי הכרזה מחד ופלישה מאידך.

התמיכה של הגוש הסובייטי בהקמתה של מדינת ישראל וביטוייה הברור באוניית הנשק, היה בו להטות את המאזן הצבאי אם לא לטובת ישראל, אז לפחות לשוויון באמצעי הלחימה.

פתרון בגרות בהיסטוריה

14.א. הוויתור שביצעה ישראל בתמורה להסכמתה להפוגה הראשונה הוא שמירה על התנאים שההפוגה תהיה לצרכים הומניים ורפואיים בלבד. ישראל הסכימה להתחייבות שבתנאי ההפוגה לא לחזק את הכוח הצבאי ולא לבצר את עמדות צה"ל.

הסיבה לווייתורים כפי שאבא אבן הדגיש בנאומו, היא שוויתורים כואבים ומסוכנים לביטחון ישראל אלה, הם ההוכחה שישראל היא מדינה מתוקנת הנאמנה להתחייבויותיה כראוי למדינה שחברה באו"ם ושחתומה על האמנה שכל המדינות החברות חתומות עליה.

14.ב. שלוש תוצאות של קרבות עשרת הימים ששניים מהם חיזקו את ההרגשה שהוסר האיום הקיומי מעל מדינת ישראל הם:

1. המבצעים ברוש ודקל שבהם צהל כבש את הגליל התחתון והעיר נצרת
2. מבצע דני לכיבוש רמלה לוד.
3. גל בריחה גדול וגירוש של תושבים ערביים בגליל ובמרכז.

קרבות עשרת הימים שבאו אחרי חודש של מגננה נואשת מול מתקפה מתואמת של צבאות ערב, ואחרי ההפוגה הראשונה שנצלה על ידי צהל להתחזק בחיילים, בנשק כבד ובמתן מנוחה לאותם לוחמים שהשתתפו בחלק א של מלחמת העצמאות. אפשרו לצה"ל לצאת למתקפה במבצעים ממוקדים להשגת מטרות אסטרטגיות.

למרות הכישלון בכיבוש לטרון הורחב פרוזדור ירושלים והלגיון נהדף מאזור ראש העין. הרבה מאוד מהכפריים הערבים באזורי הקרבות נטשו וברחו לעומק השטח הירדני. כיבוש הגליל התחתון ונצרת הסירו את האיום על חיפה ויישובי עמק יזרעאל. במקביל למבצעים התוקפניים הללו, הצליח צה"ל בכוחות מוקטנים לבלום ולמנוע מהצבא המצרי לצאת מעמדותיו.

ההרגשה שהוסר האיום הקיומי נבעה מההבנה בצה"ל ששלב ההתגוננות חלף ושלב ההתקפה נפתח בהצלחה. השינוי שהושג בשטח לא נעלם מעיניו של ברנדוט והוא ירד מרעיונו בדבר מסירת הנגב לערבים.

15. מדיניותו של ב"ג שלא לפנות יישובים הייתה מוצדקת, כי:

א. מטרת הערבים בשלב הראשון של המלחמה הייתה לגרום ליישובים יהודיים לרדת ובכך להוכיח לאום שהיהודים לא מסוגלים להגן את המדינה שקיבלו בנובמבר 1947. וללחוץ על האום לבטל את החלוקה.

ב. מדיניותו זו של ב"ג הקרינה גם ליישוב שלחם על חייו ויצקה במתגוננים את הנחישות שסייעה להם לעמוד מול מצור אכזרי, התקפות בעלות עוצמה, אובדן חברים ובני משפחה. בהמשך הלחימה אותם יישובים וחבריהם בגיבוי של צה"ל החזיקו מעמד ובלמו את צבאות ערב.

פתרון בגרות בהיסטוריה

ג. העמידות של היישובים ביטאה את העוצמה של מדינת ישראל והקרינה על ערבים שקיוו לניצחון קל, ערערה את בטחונם ותרמה לבריחת הערבים.

16. ההסכמות בין ישראל וירדן ביטאו את האינטרס הישראלי שהמלך עבדאללה יותר על שאיפתו לכבוש את ארץ ישראל המערבית ויסתפק בשליטתו על השטח שהוקצה להקמת מדינה ערבית. מבחינת ישראל קווי הפרדה באזור ירושלים היוו לשני הצדדים פשרה נוחה להפסקת הלחימה ביניהם, ויצירת עובדה שירושלים המחולקת תישאר בריבונות ירדנית וישראלית ותשמוט את הקרקע מהחלטת האו"ם לבינאום ירושלים.

קידום
לך תצטיין

פסיכומטרי | בגרות | מבחן אמ"ר